

BANKALARIN KREDİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN İYİ UYGULAMA REHBERİ

17'nci maddenin (3)'üncü fıkrasının (I) bendi ve 22'nci madde kapsamında;
Risklerin yönetimi ve değerlemesi ile ilgili iyi uygulama rehberleri, bilgi güvenliği, sızma testi de dâhil, yöntem, test, değerlendirme ve uygulamaları.

AMAÇ

Bu Rehberin amacı, 17.11.2017 tarih ve R.G. 193 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 62/2017 sayılı Bankacılık Yasasının 17'nci maddesi ve 22'nci madde çerçevesinde çıkarılacak İç Sistemlerle ilgili Tebliğin "Risk Yönetimi" çerçevesinde "Kredi Riskinin Yönetimine" ilişkin bankalardan beklenen iyi uygulamaları, açıklamaktır.

KAPSAM

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankalar, bu Rehber kuralları kapsamındadır.

Kredi yönetimi; bankaların temel faaliyet alanlarından biri olan kredilere ilişkin stratejiler ve politikalar ile süreçlerin belirlenmesi, kredilerin pazarlanması, tahsisi, krediler nedeniyle üstlenilen ve üstlenilecek olan risklerin ölçülmesi, izlenmesi, kontrolünün sağlanması, raporlanması ile bu riskleri karşılayacak oranda yeterli sermayenin ayrılması konusundaki faaliyetleri kapsar. Aşağıda yer alan ilkeler bankaların kredi riski yaratan tüm portföylerinin yönetiminde bankanın ölçeği, portföy ve ürünlerin yapısına uygun düştüğü ölçüde konsolide ve konsolide olmayan yapıya uygun olarak uygulanır.

TANIMLAR

Kredi; bu Rehber amaçları bakımından Yasanın altıncı kısmında düzenlenen bankalar tarafından üstlenilen riskleri anlatır.

Merkez Bankası; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasını anlatır.

Üst Düzey Yönetim; bankalarda, genel müdür ve genel müdür yardımcıları, şube bankalarında Kuzey Kıbrıs ülke/genel müdürü ve Kuzey Kıbrıs ülke/genel müdür yardımcılarını veya bunlara muadil icrai nitelikte görev yapanları anlatır.

Üst Yönetim; bankalarda yönetim kurulu üyesi, üst düzey yönetici veya bunlara muadil konumlarda yönetici olarak görev yapanları anlatır.

Yasa; 62/2017 sayılı Bankacılık Yasasını anlatır.

Komite, bu Rehber amaçları bakımından, risk üstlenme/kredi komitesini anlatır.

BİRİNCİ KISIM GENEL İLKELER

1.1. KREDİ STRATEJİLERİNİN OLUŞTURULMASI

İlke - Bankalar kredi faaliyetlerine ilişkin stratejilerini belirler ve bu stratejilere uygun 1 politika ve uygulama usulleri geliştirir.

1. Kredi stratejileri piyasa koşulları, bankanın finansal durumu, risk iştahı, beklenen kârlılık düzeyi ile özkaynak seviyesi dikkate alınarak yönetim kurulu tarafından yazılı olarak belirlenir ve onaylanır. Bu stratejiler yılda bir defadan az olmamak üzere güncellenir.
2. Yönetim kurulu, banka tarafından kredi stratejisi oluşturulurken kullanılan finansal ve ekonomik göstergeleri düzenli olarak inceler ve bu inceleme sonuçlarına göre stratejisinde ve uygulamalarında gerekli değişiklikleri yapar.
3. Stratejiler oluşturulurken riskin maliyeti ve risk getiri dengesi gözetilir. Belirlenen stratejilerin kârın istikrarını ve kalitesini bozmaması sağlanır.
4. Kredi stratejisi kısa, orta ve uzun vadeli planları içerir.
5. Bankalar portföy bazında gerçekleştirilecek yeterli analizler yardımı ile kredi stratejilerini şekillendirir. Ayrıca bireysel borçlulara veya diğer taraflara yönelik olarak yapılan işlemlerden kaynaklanan kredi riski ile portföy düzeyindeki kredi riskini değerlendirebilmelerini sağlayacak yöntemlere sahip olmalıdır. Daha karmaşık bankalar için, sermaye yeterliliğinin kredi riski açısından değerlendirilmesi asgari olarak dört alanı kapsamalıdır.
Söz konusu alanlar;
  - Risk derecelendirmesi sistemleri,
  - Portföy analizi/portföy toplulaştırması,
  - Menkul kıymetleştirme/karmaşık kredi türevleri ve
  - Büyük krediler ile risk yoğunlaşmalarıdır.
6. Stratejiler oluşturulurken beklenen risk düzeyine bağlı olarak sermaye gereksinimine karar verilir. Bankanın kredi riski nedeniyle mevcut durumda ve ilerideki dönemlerde ihtiyaç duyabileceği sermayeye ilişkin analizler yapılır. Farklı ekonomik koşullarda ihtiyaç duyulabilecek sermaye düzeyi de bu analizler kapsamında dikkate alınır.
7. Kredi stratejileri banka organizasyon yapısı, kredi işlemlerinden sorumlu yönetimin ve personelin teknik bilgisi ve kapasitesi dikkate alınarak oluşturulur. Kredi stratejisi hakkında ilgili banka personeli bilgilendirilir ve bu stratejinin anlaşılması sağlanır.
8. Kredi stratejileri makul ekonomik gösterge tahminleri çerçevesinde oluşturulur. Söz konusu tahminler stratejilerin yer aldığı dokümanda yazılı olarak belirtilir. Bir banka kredi stratejisinde, ekonomideki döngüler ve bunların kredi portföyünün niteliği ve kompozisyonu üzerindeki etkilerini dikkate alır. Ayrıca düzenleyici ve denetleyici otoritelerin ileriye dönük taahhüt, hedef ve politikalarının banka üzerindeki olası etkilerini de göz önünde bulundurulur.

9. Yönetim kurulu, bankanın personel ücret ve terfi politikalarının kredi stratejisi ile çelişmemesini sağlar.

1.2. KREDİ POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI

İlke- Bankalar faaliyetlerin karmaşıklılığı ve kredi hacmine göre pazarlama, tahsis, izleme ve takip politikaları oluşturur.

10. Kredi politikası, belirlenmiş kredi stratejileri ile uyumlu şekilde, ihtiyatlılık, sürekli uygulanabilirlik, müşterinin kredi değerliliği prensiplerine dayalı olarak tesis edilir. Politikalar yönetim kurulu tarafından onaylanır.
11. Kredi politikaları, bankanın kredi verme faaliyetlerine ilişkin çerçeveyi oluşturur. Kredi politikaları ile hedef pazarlar, portföy yapısı ve yoğunlaşması, büyük krediler, kredi limit uygulamaları, onay makamları, genel kredi politikalarına ilişkin istisnai uygulamalar ile bunların raporlanmasına ilişkin usuller belirlenir.
12. Kredi politikaları banka içinde duyurulur, uygun süreçler çerçevesinde uygulanır ve etkinliği asgari yılda bir kez gözden geçirilir. Kredi politikaları gözden geçirilirken ekonomik konjonktür, bankanın sermaye yeterliliği oranının seyri ve ilgili mevzuatta gerçekleşen değişiklikler dikkate alınır.
13. Kurumsal ve ticari kredilere ilişkin politikalar kredinin türü, büyüklüğü, müşterilerin niteliği, sektör, ülke ve bölge gibi konular baz alınarak hazırlanır.
14. Bireysel kredilere ilişkin politikalar kredinin türü, büyüklüğü, kredi müşterilerinin gelir durumu, mesleki bilgileri, yaş seviyeleri gibi konular baz alınarak hazırlanır.
15. Kredi politikaları, bankanın faaliyetleri ve risk kapasitesi arasında operasyonel bağlantı kurar. Politikalar, hedef portföy yapısı ile uyumlu ana faaliyet alanlarını, risk kapasitesi ile uyumlu beklenen ve beklenmeyen kayıplara ilişkin risk hedeflerini ve risk yoğunlaşmasına ilişkin limitleri kapsar. Limitlerin ilgili mevzuat ile düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından belirlenen sınırlamalarla uygun olması sağlanır.
16. Bankalar kredi stratejileri ve hedef pazarlarını dikkate alarak kredi portföylerinin çeşitlendirilmesini temin etmek için politikalar geliştirir. Bu politikalarla farklı ürün, sektör, coğrafi bölge ile tek bir kişi veya gruba verilebilecek kredilere ilişkin olarak limitler belirlenir. Yoğunlaşma riskinde gerçekleşebilecek artışlar için fiyatlama farklılıkları, daha fazla sermaye tutma gibi alternatif aksiyon planları oluşturulur.
17. Kredilere ilişkin olarak belirlenen limitler banka tarafından alınabilecek risklerin bankanın özkaynağına ve toplam kredi portföyüne oranlanması gibi kolay anlaşılır ve basit yöntemleri de içerir.
18. Kredi ürün türlerine mevzuatın ekleyebileceği ilave sınırlamalar sonucu politikalarla belirlenen portföyün risk getiri dengesinin bozulması durumunda, portföy kalitesi ve uygulanan kredi politikaları gözden geçirilir.
19. Kredi kartı işlemleri için faaliyetlerin büyüklüğüne ve kredi stratejisine uygun olarak, talep onayına, kredi riskinin ve ödenmeyen kredi kartı alacaklarının yönetimine ilişkin esas ve usullere bankaların kredi politikalarında yer verilir.

20. Kredi müşterilerinin niteliği, sektör, ülke, bölge ve kredi türleri gibi ayrımlara göre teminat politikaları oluşturulur. Teminat politikaları oluşturulurken bankanın sermaye yeterliliği projeksiyonları dikkate alınır.
21. Sınır ötesi kredi ve yatırım faaliyetlerine ilişkin ülke ve transfer risklerinin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesine yönelik uygun politika ve süreçler geliştirilir.

1.3. KREDİ SÜREÇLERİNİN OLUŞTURULMASI

İlke - Banka strateji ve politikaları ile uyumlu olarak detaylı kredi süreçleri oluşturulur.

3

22. Kredi süreçleri yönetim kurulu veya üst düzey yönetim tarafından yazılı olarak oluşturulur.
23. Kredi süreci; kredinin pazarlanması, tahsisi, kullandırımı, izlenmesi ve tasfiyesi aşamalarından oluşur. Kredi süreçleri açık ve ayrıntılı olarak düzenlenir, kredi sürecinde yer alan personelin yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenir.
24. Süreç teminatlandırmalarına ilişkin esaslar açıkça belirlenir. Bu esasların dışında teminatlandırma yapılması halinde bu durum gerekçeleri ile birlikte kredi müşterisine ilişkin kredi dökümanlarında yer alır.
25. Bankanın dâhil olduğu risk grubuna kullanılacak krediler için onay süreçleri ve iş akışları ayrıca belirlenir.
26. Bankalar, kredi riski içeren yeni ürün ve faaliyetlere başlamadan önce bunların mevzuata uygunluğunu dikkate alır. Yeni ürün ve hizmetler uygulamaya konulmadan önce içinde iç sistem birimlerinin de olduğu bankanın yazılı olarak belirlenmiş kontrol mekanizmalarının onayından geçer.

1.4. YETKİ VE ORGANİZASYON YAPISI

İlke - Kredi faaliyetlerine ilişkin organizasyon yapısı işlevsel görev ayrımını sağlayacak ve yetki çatışmasına yol açmayacak şekilde oluşturulur.

4

27. Yönetim kurulu kredi değerlendirme sürecinde yer alan birimlerin dış etkenlerden uzak, bağımsız karar verebilmesine olanak sağlayan ortamı oluşturur.
28. Kredi açma yetkisinin yönetim kuruluna ait olması nedeniyle yönetim kurulu üyelerinin kredi müşterisinin kredibilitesinin değerlendirilmesi hususunda yeterli bilgiye sahip olmasını sağlayacak tüm aşamaları tamamlaması beklenir.
29. Kredi açma yetkisinin devri, kredinin türü, büyüklüğü, döviz cinsi ve teminat yapısı dikkate alınarak yapılır. Yönetim kurulu ve genel müdürlük devrettiği kredi açma yetkilerinin belirlenmiş olan sınırlar dâhilinde kullanılıp kullanılmadığını izler, yetki aşımalarını tespit edecek gerekli kontrol uygulamalarını geliştirir, yetki aşımı içeren kredi işlemlerinden kaynaklı riskleri ayrıca değerlendirir ve uygun önlemlerin alınmasını sağlar.
30. Devredilen kredi açma yetkileri belirli aralıklarla ilgili kredi portföyünün kalitesinin gelişimi analiz edilerek gözden geçirilir.

31. Kredi pazarlama ve tahsis faaliyetlerine ilişkin birimlerin aynı genel müdür yardımcısına bağlı olması; kredi izleme ve takip birimlerinin, kredi pazarlama ve tahsis birimleri ile birlikte yapılandırılması gibi çıkar çatışmasına neden olabilecek hususlar organizasyon yapısı oluşturulurken dikkate alınır. Yönetim kurulu bu tip çıkar çatışmalarını engellemeye yönelik gerekli önlemleri alır.
32. Kredilerin geri ödeme performansı değerlendirilirken; pazarlama, tahsis ve izleme birimlerinde yer alan ilgililerin sorumluluğu da göz önünde bulundurulmalıdır.
33. Kredi süreçlerinde yetkili olarak yer alan personelin işlemleri banka politika ve süreçlerine uygun standartlarda gerçekleştirebileceği yapıyı kurmak bankanın ilgili üst yönetim birimlerinin sorumluluğundadır.
34. Banka personelinin sorumluluklarıyla ilgili banka içi hesap verilebilirliği sağlayacak uygulamalar oluşturulur.

İlke - Bankalar kredi süreçlerinde yer alan birimlerin ve personelin performanslarını açık ve 5 önceden belirlenmiş kriterler çerçevesinde ölçer.

35. Performans kriterleri çıkar çatışmasına yol açmayacak şekilde oluşturur.
36. Personelin performans, prim veya ödül değerlendirilmelerinde, pazarlama faaliyeti olarak yürüttüğü kredilerin içerisinde oluşan sorunlu kredilerin büyüklüğü de dikkate alınmalıdır.
37. Personelin elde ettiği kredi faaliyetlerinden kaynaklanan jestiyon, prim gibi ilave faydalar, kredinin performansının takip edilebildiği makul bir zamana yayılması sağlanır.

1.5. DÖKÜMANTASYON VE BİLGİ SİSTEMLERİ

İlke – Kredilere ilişkin bilgi ve belgeler müşteri bazında kolayca erişilebilecek şekilde 6 saklanır.

38. Kredi dosyalarının etkin olarak kullanılabilmesi için ilgili bilgi ve belgeler müşteri hakkında kanaat oluşturulabilmesini sağlayacak şekilde güncellenir.
39. Kredi işlemlerine ilişkin kayıtlar müşteri bazında kolayca erişilebilecek şekilde dosyalanır.
40. Banka içinden veya banka dışından yetkili mercilerce borçlu veya karşı taraf bazında kredi işlemlerine ilişkin bilgi taleplerine kolayca cevap verecek uygulamalar oluşturulur.
41. Kredi dosyası, müşteriye ilişkin kredi sürecinde gerçekleştirilen işlemlere ilişkin bilgi ve belgeleri içerir.

İlke - Kredi yönetiminin sağlıklı olması bilgi sistemlerinin etkinliği ile doğrudan ilişkilidir.

7 Bilgi sistemlerinden elde edilen veriler kredi faaliyetlerini yürüten birimlerin ve üst yönetimin sorumluluklarını sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerine katkı sağlar.

42. Bankalar etkin kredi yönetimini sağlayacak bilgi sistemlerine ve analitik tekniklere sahip olmalıdır. Bankalar faaliyetleri itibarıyla taşıdıkları risklerin yapısına ve miktarına uygun ve güvenilir verilere dayanan ölçüm teknikleri kullanır ve düzenli olarak bunların geçerliliklerini inceler.
43. Bankaların bilgi sistemleri kredi riskini ürün seviyesinde veya portföy seviyesinde analiz edebilecek yeterliliğe sahip olmaları gerekir.

İlke – Kredi izleme faaliyetleri çerçevesinde faaliyetlerin büyüklüğü ve karmaşıklığına uygun bilgi sistemleri tesis edilir.

44. Bilgi sistemleri müşteri, grup, alt portföyler ve tüm portföy bazında kredilerin izlenmesine ve bunlardan kaynaklanan riskin ölçülmesine imkân tanınmalıdır. Bilgi sistemleri, kredi riski yoğunlaşmaları da dahil olmak üzere, izlenmek istenen hususlara ilişkin bilgileri toplulaştırmaya ve analize uygun hale getirmeye elverişli bir yapıda tesis edilir.
45. Bilgi sistemleri potansiyel/sorunlu krediler için belirlenmiş kriterler çerçevesinde otomatik olarak sınıf değişikliği yapılacak şekilde düzenlenir. Manuel yapılan ya da manuele düşürülen sınıf değişiklikleri asgari düzeye indirilir ve bu tür işlemlere ilişkin kriterler yazılı olarak belirlenir.
46. Kredilerin performansının, kalitesinin ve durumunun kredi ve portföy bazında sürekli ve düzenli olarak izlenmesini sağlamak amacıyla oluşturulan sistem, uygulama usulleri ve süreçler kapsamında icra edilen faaliyetler kayıt altına alınır. Bu kayıtlar, izlenen hususu, izlenme sıklıklarını, izleme sonuçlarını ve izleme faaliyeti kapsamında tespit edilen hususlara ilişkin olarak yapılan işlemleri gösterir mahiyette tutulur.
47. Kredi politikalarında belirlenen ülke, sektör, borçlu/karşı taraf, ürün, yoğunlaşma, risk grubu ve bireysel bazda kredi limitleri ile kredi sınırları bilgi sistemlerine kaydedilir; bu sınır ve limitlere yaklaşılması halinde, bilgi sistemlerinin uyarıcı bilgiler üretmesi sağlanır ve istisnai işlemlere ilişkin olanlar da dahil olmak üzere aşımaların zamanında raporlanması sağlanır. Bilgi sistemleri, banka içi ve yasal raporlamaların istenilen kalitede ve hızda yapılabilecek şekilde esnek olarak yapılandırılır. Manuel uygulamaların var olduğunun tespiti, sistemin kurulamadığı şekilde yorumlanır.
48. Bireysel kredilerde sistemselsel tahsisi sağlayacak şekilde karar ağaçları oluşturulur. Otomatik onay/red mekanizması dışında kalan kredi taleplerinin değerlendirilmesinde onay kriterleri belirlenir.
49. Bilgi sistemleri banka içi ve yasal mevzuat gereği belirlenen limitlerin takip edilmesini sağlayacak şekilde oluşturulur.
50. Bilgi sistemleri, kredi portföyünün teminat yapısına ilişkin üst düzey yönetimin bilgi ihtiyacını karşılayacak şekilde yapılandırılır.

1.6 İÇ SİSTEMLER KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER

İlke - Kredi yönetim faaliyetleri iç sistemler kapsamındaki birimler tarafından düzenli olarak 9 olarak incelemeye tabi tutulur.

51. Kredi süreçlerinin bankanın kredi politikalarına ve süreçlerine uygun olarak sürdürüldüğünün, kredilerin yönetim kurulunca belirlenen usul ve esaslar dâhilinde verildiğinin ve kredilerin vade, miktar ve niteliklerinin üst düzey yönetime doğru olarak rapor edildiğinin belirlenmesine yönelik düzenli olarak denetim ve kontroller yapılır.
52. İç sistemler kapsamındaki birimler tarafından sürdürülen faaliyetler kredi risk yönetimi süreç, politika ve süreçlerindeki zayıf yönlerin belirlenmesinde ve söz konusu limit, politika ve süreçlere aykırı işlemlerin tespit edilmesinde de bir araç olarak kullanılır.
53. İncelemeler sonucunda tespit edilen hususlar önem derecesi gözetilerek üst yönetim ve iç sistemler ile düzenli olarak paylaşılır.
54. İç sistemler kapsamındaki birimlerin faaliyetlerinin sonuçları yönetim tarafından etkin bir şekilde kullanılır ve kredi yönetimine ilişkin tespit edilen zayıflıklar, aykırılıklar ve farklılıkların tekrar etmemesi için gerekli önlemler alınır.
55. İç sistemler kapsamındaki birimler tarafından sürdürülen faaliyetler; kredi yönetim süreçlerinin değerlendirilmesini, kredi onay sürecinin etkin bir şekilde yürütülmesini, kredi riskinin yasal sınırlar ve banka içi limitler dâhilinde tutulmasını sağlayacak ve kredi portföyünün kalitesinin bozulmasını engelleyecek tedbirlerin en kısa zamanda alınmasını mümkün kılacak şekilde yürütülür.
56. İç sistemler kapsamındaki birimler tarafından asgari olarak;
  - Kredi dosyalarındaki bilgilerin yeterliliği ve doğruluğu periyodik olarak kontrol edilir,
  - Alınan teminatların banka kayıtları ile mutabakatı yapılır,
  - Kredi teminat oranının yeterliliği değerlendirilir,
  - Bankanın en büyük riskli kredilerine ilişkin periyodik olarak değerlendirmeler Karşılıklarla ilgili Tebliğe göre yapılır,
  - Sorunlu kredileri tespit edecek uygulamaların yeterliliği değerlendirilir,
  - İstisnai işlemlerden kaynaklı kredi riski, ayrı bir şekilde ve düzenli olarak değerlendirilir.

İKİNCİ KISIM

KREDİ PAZARLAMA SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ

2.1. MÜŞTERİLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ

İlke - Kredinin pazarlanması aşamasında kullanılacak ürünlerin tüm yönleri ele alınarak 10 müşterilerin doğru bilgilendirilmesi sağlanır.

57. Bankalar, kredi ürünü ile ilgili müşterinin açıkça bilgilendirilmesi ve açık onayının alınması konusunda hassasiyet göstermekle mükelleftir.
58. Pazarlama faaliyetleri kapsamında türev işlemler de dâhil olmak üzere tüm kredi ürünleri için müşterilerin üstlendiği riskler ve katlanacağı tüm maliyetler yazılı olarak açıkça belirtilir. Müşterilerin, kefiler dâhil bu risk ve maliyetler hakkında yeterli bilgi edinmesi sağlanır.

2.2. MÜŞTERİ SEÇİMİ

İlke - Kredi müşterilerinin seçimi; bankanın kredi stratejileri ve politikalarına uygun olarak 11 yapılır.

59. Kredi müşterilerinin seçiminde yapılacak ön değerlendirmede, asgari olarak müşterinin itibarı, mali durumu, geçmiş borç ödeme performansı, varsa ortaklarının moralitesi ile müşterinin bu özelliklerinin banka politikaları ile uyumu ön planda tutulur.
60. Bankalar, kredi talep edenin gerçek risk profilinin değerlendirmesine olanak verecek yeterli bilgiyi temin eder.
61. Müşterini tanı ilkesi kapsamında ilgili mevzuat dikkate alınarak müşteriler hakkında gerekli ön inceleme yapılır.

İlke - Kredinin kullandırım amacı, müşteri tarafından sunulacağı gibi, müşterinin 12 ihtiyaçlarına göre banka tarafından da tespit edilir.

62. Kredinin kullanım amacı açık bir şekilde belirlenir.
63. Bankalar, bireysel kredilerde kredi taleplerinin bireysel nitelikli olup olmadığını tespit etmeye çalışır. Taşit ve konut kredisi taleplerinde alım-satım işleminin muvazaalı olup olmadığı kontrol edilir.
64. Firmalara faaliyet konularına yönelik kredi verilmesinde hassasiyet gösterilir.

2.3. DİĞER PAZARLAMA İLKELERİ

65. Bankalarca düzenlenen kampanyalar kapsamında kullanılan kredilerin geri ödeme performansları ayrıca takip edilir.
66. Kredilerin pazarlamasından sorumlu personele sadece hedefleri değil yetkileri, sorumlulukları ve mesleki riskleri konusunda da düzenli olarak bilgilendirme yapılır.
67. Müşteri analizlerinin yapılabilmesi için yeterli zaman ve insan kaynağı ayrılır.
68. Bankaların pazarlama birimleri ülke ve dünya ekonomisindeki gelişmeler hakkında bilgilendirilir.
69. Pazarlama birimlerindeki personel kredinin faiz/kâr payı ve diğer maliyetlerinin müşteri tarafından ödenebilir seviyede olması ve risk ile getiri arasındaki ilişkinin doğru analiz edilmesi gerektiğini göz önünde bulundurur.
70. Agresif pazarlama hedeflerinin muhtemel olumsuz etkileri ile kredi portföyünün kalitesi arasındaki dengenin korunmasına yönelik tedbirler alınır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

KREDİ TAHSİS SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ

3.1 DEĞERLENDİRME

İlke - Bankalar kredilerin etkin yönetimi için önceden belirlenmiş değerlendirme ve onay 13 verme işlevlerini oluşturmalı kredi ve onayları bankanın yazılı süreçlerine uygun olmalıdır.

71. Kredi tahsis süreci; müşteri taleplerinin değerlendirilmesi ve analizi, kredi teklifinin hazırlanması, limit tahsisi/revizesi, vade yenileme, kullanım koşullarında değişiklik yapılması ve kredi onay gözden geçirmelerini içeren bir süreçtir.
72. Kredi tahsis süreçleri, alanında uzman ve eğitimli kişilerce yönetilir.
73. Bankalar kredinin büyüklüğüne ve yapısına göre tek imzalı onay, iki imzalı onay veya bir komite onay süreci uygulayabilir. Onay sürecine ilişkin usul ve esaslar komitelerin işleyişlerini de içerecek şekilde yazılı olarak belirlenir. Bankanın kredi onay sürecinde alınan kararlara ilişkin yeterli şeffaflık tesis edilmiş olmalı ve krediyi onaylamaya yetkili nihai makam tayin edilmiş olmalıdır.
74. Yönetim Kurulu, kredi değerlendirme sürecinin işleyişine hissedarlar, yönetim veya diğer ilgili tarafların müdahale etmesini veya baskı kurmasını engelleyecek yapı ve uygulamaları oluşturur.

İlke - Kredi kullanıcısının veya karşı tarafın risk profilinin doğru değerlendirilebilmesi için 14 bankalar yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Kredi tahsis sürecinde ihtiyatlılık esastır. Ekonomik büyüme dönemlerinde bu esası zedeleyecek uygulamalardan kaçınılır.

75. Bankalar kredinin tutarı, sektör, bölge, ürün grubu veya müşteri grubu ya da kredi türü gibi değişkenlere göre kredi taleplerinin analizi ve onaylanması konusunda uzman kredi grupları oluşturur.
76. Bankalar kredi müşterisinden sağlanan toplam karlılığı göz önünde bulundurmak ile birlikte müşteriye verilen her bir kredi için risk/getiri ilişkisini değerlendirir.
77. Her kredi teklifi işlemin büyüklüğüne ve karmaşıklığına uygun olarak, yeterli bilgi, deneyim ve uzmanlığa sahip personel tarafından yapılacak dikkatli bir analize tabi tutulur. Kredi analizine temel oluşturacak asgari bilgi düzeyi ve çeşidi belirlenerek kredilerin onaylanması, yenilenmesi, sözleşmenin koşullarında değişiklik yapılması durumlarında ihtiyaç duyulacak belge ve bilgilere süreçlerde yer verilir.
78. Bankalar asgari olarak; kredinin kullanım amacı ve geri ödemelerin kaynağı, kredi kullanıcısının risk profili, kredi kullanıcısının geçmiş ödeme alışkanlıkları ve potansiyel geri ödeme gücü, ticari krediler için kredi kullanıcısının iş alanındaki uzmanlığı, sektörü ve sektördeki durumu, çeşitli senaryolar altında teminatların yeterliliği konularında bilgi edinir.

79. Kredi değerlendirmesinde yerel koşul ve gereklilikler göz önünde bulundurulur.

İlke - Kredi ve müşteri değerlendirmesi yapan kişiler doğru verilere ulaşır.

15

80. Kredilerin değerlendirilmesi, karşı tarafın finansal durumunun ve geri ödeme kapasitesinin doğru ve güncel bilgilerle yapılan detaylı analizini gerektirir. Kredi değerlendirme sürecinde doğru bilgilere ulaşmak için gerektiğinde müşteri ziyaretleri yapılır, müşterilere ilişkin istihbarat toplanır.
81. Müşterilerin kredibilitesini ortaya koymak için, başvuruda bulunan firmanın hakim ortağı/ortakları belirlenir; ortaklara ve yöneticilere ilişkin moralite analizi yapılır.

İlke - Bankalar kredi sürecinde kredilerin mali tahlil ve istihbarat çalışmalarını 16 gerçekleştirmek amacıyla ölçeği ile uygun şekilde mali tahlil konusunda uzman personel istihdam eder.

82. Bankalarda kredilere ilişkin analiz raporları mali tahlil konusunda yetkin personel tarafından yerine getirilir.
83. Özellikle yüksek tutarlı kredilerde bu çalışmalar pazarlama biriminin etkisi dışında mali tahlil konusunda uzman personel tarafından gerçekleştirilir.
84. Yüksek tutarlı kredilerin analiz raporlarında, firma analizi yanında firmanın faaliyet gösterdiği sektörlerle ilişkin değerlendirmelere de yer verilir.
85. Bireysel krediler gibi çok sayıda müşterinin bulunduğu kredi türlerinde istihbarat yapılması gereklidir.
86. Müşterilerin kredi değerliliklerinin ve tahsis edilen kredi limitlerinin güncellenmesi kapsamında düzenli aralıklarla istihbarat çalışması yapılır. Kapsamlı ve sağlıklı finansal veri elde etmenin zor olduğu durumlarda istihbarat çalışmalarına azami hassasiyet gösterilir.
87. Müşteri hakkında olumsuz istihbarat elde edilmesi durumunda istihbarat verilerinin zamanında güncellenebilmesini sağlayacak mekanizmalar oluşturulur.
88. Kredi ilişkisi kurulan firmalara yapılan ziyaretler ile ilgili bilgilendirme notları firma kredi dosyasında yer alır.
89. Takipteki alacak olarak sınıflandırılan kredilerin mali tahlil ve istihbarat raporları geriye dönük olarak incelenerek varsa süreçte yer alan eksiklikler değerlendirilir ve banka mali tahlil ve istihbarat faaliyetlerinin etkinliği gözden geçirilir.

İlke - Müşteri limitleri belirlenirken müşteri borçluluğu ve müşterinin geri ödeme 17 performansı/kapasitesi değerlendirilir.

90. Kredi değerlendirmesinin ana amacı müşterinin, aldığı krediyi ödeme gücünün analiz edilmesidir. Kredi tahsislerinde temel kredilendirme esaslarından biri olan emniyet ilkesi göz önünde bulundurulur.

91. Bireysel kredilerde türk lirası veya döviz olmasına bakılmaksızın müşterilerin geliri ile orantılı olup olmadığının incelenmesi için borç ödeme kapasitesini gösteren genel kabul görmüş oranlardan faydalanılır.
92. Müşterilerin kredi başvurularında diğer bankalardaki kredi ve limitleri dikkate alınarak limit ve dönemsel ödeme tutarı belirlenir.
93. Müşteri kredi limiti belirlenirken müşterilerin gelir durumunun sürdürülebilirliği değerlendirilir.
94. Geri ödeme gücü, kullanılacak kredilerin anapara ve faiz/kâr payı ödemelerinin olacağı dönemlerde müşterinin görünen ve öngörülebilir nakit akımları esas alınarak ihtiyatlı bir şekilde ölçülür. Kullanılacak olan kredinin ödeme planı müşterinin geri ödeme gücüne göre belirlenir.
95. Kredi değerlendirmesinin bir parçası olarak müşterinin kullanmakta olduğu ürünlerdeki ödeme alışkanlıkları kontrol edilir.
96. Yeterli geri ödeme gücüne sahip olmayan kişilerin kredilendirilmesinden kaçınılmasını sağlayacak uygulamalar tesis edilir.
97. Krediye konu olan faaliyetin veya yatırımın nakit akışı birincil geri ödeme kaynağı olarak değerlendirilir. Müşterinin geri ödeme kapasitesi değerlendirilirken teminatlar dikkate alınmaz.

İlke – Müşteri riskliliğine ilişkin değerlendirmeler yapılır.

18

98. Müşterilerin, banka ve bankanın konsolidasyona tabi ortaklıklarındaki riskleri birlikte dikkate alınır.
99. Borç gelir dengesi banka tarafından belirlenen eşik değerleri aşan müşterilerin kredi başvuruları daha ihtiyatlı değerlendirilir.
100. Firmaların kredi başvurularına ait risk değerlendirmeleri ile firma ortaklarının bireysel kredi başvurularına ait risk değerlendirmeleri beraber yapılır.
101. Bireysel kredi başvurularında müşterilerin gerçek gelir durumları tespit edilmeye çalışılır ve güvenilir bilgi ve/veya belgelerle teyit edilir.
102. Bankalar kredi müşterilerinin maruz kaldıkları kur, likidite, emtia gibi pozisyonlardan kaynaklanan riskleri müşteri limitlerini belirlerken göz önünde bulundurur.

103. Müşterilerin maruz kaldığı kur riski değerlendirilirken;

- Müşterinin nakit akımlarının talep edilen kredinin dayalı olduğu para biriminden farklı bir para birimine dayalı olup olmadığı,
- Yabancı para cinsinden başka borçlarının bulunup bulunmadığı,
- Müşterinin yabancı para pozisyonu ve bu pozisyonu yönetme kabiliyeti,
- Müşterinin yurt dışında yerleşik kişi olması halinde ülke riskinden kaynaklı olarak krediyi alınan para cinsinden ödeme kabiliyetini yitirme olasılığı ve
- Müşterinin yabancı para alım satımı işi ile iştigal etmesi veya türev finansal araçlarla alım satım taahhüdünde bulunan kuruluşlardan olması halinde bunların karşılaşılabilecekleri kur riski düzeyi değerlendirilir.

Bu analiz ve değerlendirmeler sonucunda krediye onay verilebilmesi için müşterinin borcunun olduğu para cinsinden yeterli nakit akımlarının bulunduğundan emin olunması veya kredilerde stres testleri uygulamak suretiyle müşterinin geri ödeme kapasitesinin yeterliliğinin uygun görülmesi sağlanır.

İlke - Yapılan analizlerle kredi gereksiniminin nedenleri ve kredi kullanım amacı hakkında 19 bilgi sahibi olunur.

104. Müşterinin krediyi kullanacağı alan hakkında bilgi edinilir ve müşterinin beyan ettiği kullanım amacının doğruluğu açısından kredinin gerekliliği değerlendirilir.
105. Kredi taleplerinde, kullanım amacının spekülatif amaçlı işlemler veya esas faaliyet alanı dışında kalan yüksek riskli işlemlerin dolaylı finansmanı olduğuna kanaat getirilmesi veya tespit edilmesi halinde, kredi değerlendirmelerinde gerçek kullanım amacı esas alınır. Firmalara kendi faaliyet alanları ile ilgili kredi kullandırılmasına hassasiyet gösterilir.
106. Bankalar kısa vadeli kredilerin firmalar tarafından sermaye ve duran varlıkların finansmanında kullanılmamasına dikkat ederler.
107. Firma ortaklarına bireysel olarak kullanılacak, (firmaya fayda sağlayacak işlemler haricinde) kredi verilmesi durumunda, verilecek olan krediye limit tahsis edilmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda firma limitlerinden kullandırım yapılmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.
108. Kredi kullandırım aşamasında tahsise ilişkin karar koşullarının sağlandığı teyit edilir.

İlke - Proje/ihtisas kredileri uzmanlaşmış kişilerden oluşan ayrı ekipler tarafından 20 değerlendirilir.

109. Banka ölçeğine göre proje/ihtisas kredileri için uzmanlaşmış kişilerden oluşan ayrı bir ekip kurulur. Projelere ilişkin beklenti ve projeksiyonların gerçekçiliği sorgulanır.
110. Projenin müşteri tarafından finanse edilecek bölüme ilişkin makul bir alt sınır belirlenir ve projenin yatırım dönemi boyunca bu limitin altına düşülmemesi sağlanır. Müşteri tarafından finanse edilen bölümünün müşterinin özkaynakları ile karşılandığı teyit edilir.

İlke - Kredi teklifleri yazılı ve detaylı olarak hazırlanır.

21

111. Kredi teklifinin hazırlanması sürecinde, kredi büyüklüğü ve türüne göre karar mekanizmasında yer alanların yazılı ve detay görüşlerine yer verilir. Kredi teklif içeriğindeki görüşler kredi karar organınca bir bütün olarak dikkate alınır.
112. Kredi taleplerine yönelik hazırlanacak kredi tekliflerinin şubeden tahsise dek tüm süreçleri içerecek şekilde kredilere, kredi politikalarına uyumunu temin edecek uygulamalar tesis edilir.

3.2. LİMİTLERİN BELİRLENMESİ VE LİMİTLERE UYUM

İlke - Kredi yönetiminin en önemli unsurlarından birisi kişi/firma seviyesinde ve grup seviyesinde kredi limitlerinin oluşturulmasıdır. Limitlere uygunluk kontrolleri, kredi değerlendirme sürecinde başlar, mevzuata ve banka içi düzenlemelere uyum kontrol süreci de dâhil kredilendirme süreçlerinin tümüne dâhil edilir.

22

113. Kredi tekliflerinde kredi türü, vade, teminat gibi kullandırım koşullarına detaylı olarak yer verilir. Kredi tekliflerinde belirlenen limitlerin etkin olarak uygulanması ve müşteri taleplerine göre değiştirilmemesi için gerekli tedbirler alınır.
114. Limitlerin oluşturulmasında stres testlerinin sonuçlarından yararlanır.
115. Bankalar ilgili mevzuatta yer alan ve banka içi belirlenen limit ve sınırlara uygunluk sağlanmasını teminen bilgi sistem altyapısı da dâhil olmak üzere gerekli önlemleri alır ve uygunluğun limitleri belirlemeye yetkili yönetim kademelerince izlenmesini sağlayacak süreç ve uygulamaları oluşturur.
116. Banka içi limitlerin üzerinde yapılan kredi kullandırım nedenleri onay yetkilisi tarafından açıklanır ve ilgili kredi dosyasında saklanır. Limit üstü onayların sıklaşması durumunda oluşturulan limit sisteminin etkinliği gözden geçirilir.

3.3. YENİDEN YAPILANDIRMA

İlke - Kredinin temdit edilmesi sürecinde müşterinin güncel durumu ve kredibilitesi esas alınır.

23

117. Bankalar kredi geri ödemelerinde, borçlunun geçici likidite sıkıntısına girmesinden dolayı aksama yaşıyor ise borçluya likidite gücü kazandırmak ve kredinin tahsilini sağlamak amacıyla bu kredileri yeniden yapılandırılabilir ya da bunlar için yeni bir ödeme planı oluşturulabilir.
118. 117'nci madde de belirtilen amaçlar dışında kredinin seyyaliyetini azaltan vade uzatma ve yenileme işlemlerinden kaçınılır.
119. Faaliyetleri tamamen durmuş veya tamamen durması kuvvetle muhtemel firmaların kredileri yeniden yapılandırılmamalıdır.

120. Yeniden yapılandırma gerçekleştirilirken kredi değerlendirme ve tahsis süreçleri tekrar işletilir. Borçlunun geçici likidite sıkıntısına düşmesi durumu mali tablolar ve ilgili belgeler ile ortaya konulur ve yeniden yapılandırmaya ilişkin tüm bilgi ve belgeler borçlunun kredi dosyasında ayrıntılı olarak yer alır.
121. Kredilerin yeniden yapılandırılmasında nakit veya nakit benzeri dışındaki tahsilatlardan kaçınılır.

3.4. DERECELENDİRME

**İlke - Bankalar kredi riskini yönetmek için içsel derecelendirme sistemi kurar.
24 Derecelendirme sistemi banka ölçüğü ile uyumlu olarak kurulur.**

122. İçsel risk derecelendirmesi, tüm kredi işlemlerinden kaynaklanan riskin tanımlanması ve ölçülmesini destekleyebilmesi için yeterli düzeyde olmalı ve bankanın kredi riskinin ve sermaye yeterliliğinin ele alındığı kapsamlı analize entegre edilmelidir. Derecelendirme sistemi, yalnızca kritik durumdaki veya sorunlu varlıklar için değil, tüm varlıklar için detaylı dereceler sağlamalıdır. Krediler için ayrılan karşılıklar, sermaye yeterliliği için yapılacak kredi riski değerlendirilmesine dâhil edilmelidir. Tasarlanan derecelendirme sistemlerinin kredi süreçlerinde aktif olarak kullanılması sağlanır. Kredinin verilmesi sürecinde kredi alan için belirlenmiş dereceler daha sonra düzenli olarak gözden geçirilir.
123. Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetimine kullanılan derecelendirme sisteminin sonuçlarını temel alan ve kredi portföyünün yapısı hakkında bilgi veren düzenli raporlar sunulması önem taşımaktadır.
124. Belirli aralıklarla derecelendirme sistemlerinin tutarlılığı ve işlerliğine ilişkin çalışmalar yapılmak suretiyle sistemlerin banka kredi portföyü ile uyumlu olduğu ve kredibilitiyi makul çerçevede ölçtüğü teyit edilir.
125. Derecelendirme sistemi kredi riski içeren ürünler için uygun görüldüğünde ölçek ekonomisi ilkeleri dikkate alınarak kurulmalıdır. Ancak ihtiyari olarak kar/maliyet karşılaştırması yapmaksızın bankalar derecelendirme sistemi kurabilirler.
126. Derecelendirme sistemleri piyasa şartları da dikkate alınarak istihbarat verileri ve bilgileriyle desteklenir.
127. Karmaşık faaliyet yapısına sahip bankaların, ihtiyaç duyulan sermayenin hesaplanmasında gelişmiş hesaplama yöntemlerini kullanmaları beklenir.
128. Derecelendirme modellerinde; modele onay verecek yetkililer belirlenir, asgari skor düzeyi tespit edilir, model için doğruluk ve geçerlilik testi yapılır. Model kullanıcıları ile model onaylayıcılarında model farkındalığı sağlanır.
129. Bankalarca kullanılan içsel derecelendirme modelleri için düzenli aralıklarla validasyon çalışmaları yapılır.
130. Kredi tahsis edilen bireysel müşterilerin kredi geri ödemeleri davranış modelleri ile takip edilir. Risk profillerindeki değişikliklerin önceden görülebilmesi için derecelendirme sistemi kredi risk profilindeki potansiyel ve gerçekleşen kötüleşmeleri ölçer.

131. Kurumsal kredilerde derecelendirme işlemi asgari yılda bir kez yapılarak firma derecelerinin güncel kalması sağlanır. Limit artırımlarında firmaların derecesi ve kredibilitesi yeniden değerlendirilir.
132. Tahsis süreçlerinde derecelendirme sisteminin aktif ve etkili olarak kullanılması için gereken sistemsel altyapı oluşturulur.
133. Bireysel kredilerde kullanılan derecelendirme modeli karar verme fonksiyonunun önemli bir parçası olarak dikkate alınır. Manuel onay kriterleri açıkça ve ihtiyatlı bir şekilde belirlenir. Manuel onaylanarak tahsis edilen kredilerin oranının mümkün olan en düşük seviyede olması sağlanır.

3.5. TEMİNAT VE GARANTİLERİN YÖNETİMİ

İlke - Bankalar maruz kaldıkları riskleri azaltmak amacıyla teminat ve garantilerden 25 yararlanabilirler, ancak işlemler öncelikle borçlunun geri ödeme kapasitesi değerlendirilerek yapılır. Alınan teminatlar, müşterinin etkin biçimde değerlendirilmesinde zâfiyete neden olmamalıdır.

134. Bankalar teminat yönetimine ilişkin politika ve süreçleri yazılı olarak belirler. Teminat alınan kredi işlemlerinde, teminat gereksiniminin nedenleri de dikkate alınarak teminata oluşabilecek değer kayıpları veya kredi değerliliğindeki azalışların ilave teminat ihtiyacı doğurup doğurmayacağı değerlendirilir. İlave teminat gereksinimi değerlendirme usul ve esasları kredi ve teminat türleri bazında yazılı şekilde oluşturur; bu gereksimin izlenmesinde bilgi sistemlerinden faydalanılır.
135. Teminatlandırma sırasında teminatın hukuki geçerliliği ve şekil şartları incelenir. Ayrıca teminata konu varlığın,
  - Piyasa değerinin kolayca belirlenebilirliği veya makul bir yöntemle ölçülebilirliği ve ispatlanabilirliği,
  - Pazarlanabilirliği ve elden çıkarılabilecek ikinci el bir piyasaya sahip bulunup bulunmadığı,
  - Paraya çevrilmesini engelleyen veya kısıtlayan bir hakkın bulunup bulunmadığı,
  - Yönetimine uygun sistemlerin mevcudiyeti dikkate alınır.
136. Teminatların risk azaltım işlevi bakımından etkinliği, ilgili mevzuatta yer alan asgari şartları taşıması ile sağlanır. Ayrıca, teminatın hukuki geçerliliği ve teminata ilişkin sözleşmelerin yasal olarak tam bağlayıcılığı sağlanır. Bunun için, teminata ilişkin düzenlemelerin ilgili tarafların yerleşik olduğu ülkelerdeki bağlayıcılığı da hukuki açıdan incelenir.
137. Tahsis koşulları dışında yapılan teminatlandırmalar gerekçeleri ile birlikte kredi dosyalarında yer alır.
138. Teminatlar türleri itibarıyla yeterli bilgi ve uzmanlığa sahip kişiler tarafından düzenli olarak değerlemeye tabi tutulur, bilgilerin güncelliğinin ve piyasa koşullarına uygunluğunun korunmasına yönelik tedbirler alınır.
139. Teminatlandırmada nakde dönüştürülebilirliği kolay olan teminatlar tercih edilir. Ayrıca kredi ile teminatın para birimi cinsinden uyumu ile varlığın fiyat volatilitesi gözetilir.

140. Kredilere ilişkin teminatların kredi süreçlerinde yer alan birimler tarafından sistem üzerinden izlenebilmesi sağlanır.
141. Bir varlığın finansmanı amacıyla bu varlığın teminatı altında kullanılan krediler başta olmak üzere, teminat alınması gerekli görülen kredilerde yasal sınırları aşmamak kaydıyla kredi teminat oranları belirlenir. Kredi teminat oranı, kredinin teminatın değerine oranlanması suretiyle ölçülür. Bu düzeyin belirlenmesinde, teminatın paraya çevrilmesi nedeniyle oluşabilecek zararlar ve teminat olarak alınan varlığa ilişkin riskler de dikkate alınır.
142. Teminat olarak alınan çek ve senetlerin ticari bir iş ile ilgili olup olmadığı kontrol edilir. Ödeme güçleri birbiriyle ilişkili keşideci ve borçlu üzerindeki yoğunlaşmaya dikkat edilir.
143. Kefalet karşılığı kullanılan kredilerde kredi borçlusu ve kefillerinin birbirlerine farklı kredilerde çapraz kefalette bulunması veya karşılıklı olarak hatır senedi verilmesi suretiyle çapraz kefalet oluşturulması gibi durumları engellenmesine yönelik tedbirler alınır.
144. Kullanılan krediler için teminat - kredi eşleştirmeleri yapılır. Söz konusu eşleştirmelere ilişkin gerekli algoritmalar ilgili mevzuata uygun olarak kurulur ve kontrol süreçleri tesis edilir.
145. Teminatlarda risk yoğunlaşmasından kaçınmak amacıyla limitler konulmak suretiyle teminatlar sınırlanır ve izlenir. Risk yoğunlaşması, asgari olarak teminat olarak alınan varlık, varlığın ilgili olduğu piyasa, teminat olarak alınan varlığın ihraççısı ve garantörler düzeyinde izlenir ve sınırlandırılır.
146. Teminatlar, kredi yönetiminde yararlanmak üzere ilgili yönetim kademelerine banka tarafından belirlenen usul ve esaslar dâhilinde dönemsel olarak raporlanır.

3.6. DİĞER HUSUSLAR

147. Bankalar teminat ve garantilerin yanı sıra kredi türevlerini de risk azaltım yöntemi aracı olarak kullanabilir. Kredi türevlerinin kullanımı ve değerlendirilmesine ilişkin politika ve süreçler yazılı olarak oluşturulur.

148. Kredi riski azaltım yöntemleri, yöntemden beklenen sonucun elde edilmesinde yetersiz kalabilir. Bu sebeple, bankalar karşı karşıya bulunduğu artık riskleri (yasal risk, sözleşme riski ya da likidite riski gibi) göz önünde bulundurur. Bu tür risklerin ortaya çıkması halinde, banka beklentilerinin de üzerinde bir kredi riski tutarı ile karşılaşabilir. Bu risklere örnek olarak;

- Alınan teminatın zamanında müsadere veya nakde tahvil edilememesi (karşı tarafın temerrüde düşmesi halinde),
- Garantörün ödeme yapmayı reddetmesi veya geciktirmesi,
- Hukuki geçerliliği araştırılmamış kredi dokümanlarının istenilen hukuki sonucun elde edilmesinde etkisiz kalması,

gibi hususlar verilebilir. Dolayısıyla, bankalar bu artık riskleri kontrol edebilmek amacıyla yazılı politika ve süreçleri hazırlar. Bankalar denetim sırasında istenmesi durumunda bu politika ve yazılı süreçlerini Merkez Bankasına göndermeye hazır bulundurur ve bunların uygunluğunu, etkinliğini ve kullanımını düzenli olarak gözden geçirir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

KREDİ İZLEME SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ

4.1. İZLEME SÜRECİNİN KURULMASI

İlke - Bankalar kredi portföyünden kaynaklanan risklerin yönetimi kapsamında etkin bir 26 kredi izleme süreci kurar.

149. Bankalar, portföyleri içinde bulunan kredilerin ve borçluların durumunun sürekli olarak izlenmesine ve analiz edilmesine yönelik ayrıntılı süreçler geliştirir ve uygular. Söz konusu süreçlerde, kredi ve alacakların daha sıkı izlemeye alınmasına, farklı bir grupta sınıflandırmasına, karşılık ayrılması ve/veya ilave düzeltici önlemlerin alınmasını gerektiren potansiyel sorunlu kredilerin belirlenmesine ve raporlanmasına ilişkin kriterler tanımlanır.

150. Bankalarda kredilerin izlenmesi için ayrıca uzman personel tahsis edilir. Bu izleme faaliyetleri kredilere ilişkin teminatların ve garantilerin durumunu da içerir. Söz konusu görevlendirme yapılırken potansiyel çıkar çatışmalarına mahal vermeyecek bir yapı oluşturulur.

151. Etkin bir kredi izleme süreci;

- Kredi borçlusunun mevcut finansal durumu hakkında bilgi sahibi olunması,
- Kredinin sözleşme koşullarına uygunluğu,
- Onaylanmış kredi limitlerinin, banka politika ve süreçlerine uygunluğu ile müşteriler tarafından kullanım durumunun takibi,
- Kredi alanın mevcut finansal durumuna ilişkin olarak teminatların yeterliliği,
- Sorunlu kredilerin zamanında tespit edilmesi ve sınıflandırılması hususlarına imkân tanır.

152. İçsel derecelendirme, izleme ve kontrol sistemlerinin önemli bir aracıdır. Derecesi kötüleşen kredi müşterileri için daha sık müşteri ziyareti, üst düzey yönetim tarafından daha sıklıkla gözlem gibi ilave izleme yöntemleri geliştirilir.

153. Yönetim kurulunun bireysel krediler gibi çok sayıda müşterinin bulunduğu portföylere ilişkin olarak da, bankanın aldığı risk ve portföy kalitesi hakkında yeterli bilgiye sahip olması beklenir.
154. Kredi izleme süreci kapsamında müşteriden kaynaklanan veya faaliyet gösterdiği ve etkileşim içinde olduğu sektörlerde ortaya çıkabilecek ya da ekonomik konjonktürde meydana gelebilecek olumsuz gelişmelerin kredi geri ödemelerine etkilerini ortaya çıkaran erken uyarı sistemleri oluşturulur. Erken uyarı sistemlerinden alınan sonuçlar portföy kalitesinin izlenmesinde kullanılır.
155. İzleme sıklığı kredinin/portföyün büyüklüğü, ödeme planı, vadesi, içerdiği risk düzeyi ve diğer hususlar göz önüne alınarak belirlenir. Ancak belirlenmiş olan izleme sıklığı, zayıflıkların görülmesi veya mevzuatla ya da banka içi düzenlemelerle belirlenmiş sınırlara yaklaşıldığı durumlarda artırılır.
156. İzleme faaliyetlerinde müşterilere ait risk parametrelerine ilişkin bilgi ve analizlerin toplu halde paylaşıldığı platformlardan azami ölçüde faydalanılır.
157. Kredilerin veya müşterilerin yoğunlaştığı sektörler ve bölgelerle ilgili gelişmeler yakından takip edilir.
158. Portföy seviyesinde kredi riski yönetiminde kullanılan seküritizasyon programları, karşı taraf riski ve kredi türevleri gibi mekanizmalarından kaynaklanabilecek riskler yapılacak analizlerde dikkate alınır.
159. Kredi müşterilerinin mali yapısındaki ani olumsuz değişimler sonucunda maruz kalınabilecek kayıpların minimize edilebilmesi amacıyla büyük tutarlı krediler yakından izlenir. Yalnızca firma özelinde değil, sektörel bazlı değerlendirme ve trendler ile de söz konusu riskler takip edilir.
160. Yüksek kredi riski bulunan firmaların faaliyetlerinin yanı sıra yüksek riskli proje kredileri düzenli aralıklarla yerinde izlenir.
161. Temerrüde düşüleceğine veya sözleşmeye aykırılığın oluşacağına dair erken uyarıların tespit edilmesi halinde müşterinin geri ödeme kapasitesi ve kredi değerliliği yeniden incelenir.
162. Bireysel krediler de dâhil olmak üzere müşteri bazlı gecikme takibi yapılarak ilgili birimlere günlük olarak raporlama yapılır.
163. Bankalar gecikmiş olan kredi ödemelerini tespit edecek ve zamanında ilgili yönetim kademesine raporlayacak sistemler geliştirirler. Bu raporlamayı yapma görevi, kredi onay birimlerinde yer alanlara verilmez.
164. Faiz/kâr payı ya da anapara ödemesinde bir aksama olması durumunda hangi yetki seviyesinde ne tür aksiyonların alınacağı belirlenmelidir.

165. Bilgi sistemlerinde yer alan izleme kontrolleri;
- Risk merkezi kayıtlarında yer alan olumsuz göstergeler,
  - Risk merkezi verilerinde meydana gelen beklenmeyen değişiklikler,
  - Müşteriye ilişkin ara emri, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, ipotekli mal ile ilgili işlemler, rehinli mal ile ilgili işlemler ile bu gibi hukuki kısıtlamalar ve
  - Karşılıksız çek ve senetler
- gibi hususları kapsayacak ve buna benzer hallerin varlığında erken uyarı sinyalleri verecek şekilde düzenlenir.
166. Bankaların bilgi sistemleri, kredi koşullarının izlenmesini ve müşterilerden alınan teminatlarının kullandırım koşulları ile uygunluğunu sağlayacak şekilde oluşturulur.

4.2. STRES TESTLERİ VE SENARYO ANALİZLERİ

İlke - Kredi portföyünden kaynaklanan risklerin ölçümü ve izlenmesinde geliştirilen 27 modellerin yanı sıra stres testleri ve senaryo analizlerinden faydalanılır.

167. Bankanın kredi riski nedeniyle mevcut durumda ve sonraki dönemlerde ihtiyaç duyabileceği sermayeye ilişkin analizler yapılır. Olumsuz ekonomik koşullarda ihtiyaç duyulabilecek sermaye düzeyi de bu analizler kapsamında dikkate alınır.
168. Maruz kalınan kredi riski düzeyinin ölçülmesinde stres testlerinden faydalanılır. Stres testi, bankanın kredi portföyünün gerçekleşme olasılığı düşük olumsuz gelişmeler karşısında uğrayacağı kayıp düzeyini ölçer.
169. Stres testlerinde kullanılan senaryolarda, yoğunlaşan sektörlerde olumsuz gelişmelerin yaşanması, ekonominin daralması, likidite sıkışıklığı yaşanması, piyasalarda istenmeyen gelişmelerin yaşanması ya da faiz oranlarındaki eğilimin istenmeyen yönde hareket etmesi gibi hususlar dikkate alınır.
170. Yabancı para cinsinden kredi kullandıran bankalar, bunların toplam portföylerindeki büyüklüğünü de dikkate alarak ve gerekli özeni göstererek, müşterilerin borçlarını geri ödeme kapasitelerinin zayıflamasından kaynaklı oluşabilecek kayıpları ölçmek için senaryolarına kur değişimlerini de dâhil ederler.
171. Stres testi ve senaryo analizi sonuçları üst düzey yönetim tarafından incelenir ve karşılaşılabilecek zararlara karşı alınabilecek önlemler değerlendirilir. Bu önlemler politika veya limitlerde değişikliğe gidilmesi, riskten korunma araçları alınması, riskleri azaltacak yöntemlere başvurulması şeklinde olabilir.
172. Alınan teminatların geçerliliğinde stres testlerinden faydalanılır.
173. Stres testleri veya senaryo analizlerinin sonuçları aynı zamanda banka politikalarının ve limitlerinin belirlenmesi ve güncelleştirilmesinde de kullanılır.
174. Karmaşık faaliyet yapısına sahip bankalar, maruz kalınan riskler nedeniyle ihtiyaç duyulan sermayenin hesaplanmasında stres testlerinin içsel model yaklaşımının bir unsuru olduğunu göz önünde bulundurur.
175. Stres testi analizleri konsolide bazda da yapılır. Stres testi analizleri dikkate alınarak, üst düzey yönetimin olağanüstü durumlarda nasıl hareket edeceğini belirleyen beklenmedik durum planları yapılır.

BEŞİNCİ KISIM
KREDİ TAKİP SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ

İlke - Bankaların takipteki alacakların yönetimine yönelik yazılı politikaları bulunur. Kredi 28 takip ve tasfiye süreçleri tahsilat etkinliğini sağlayacak şekilde oluşturulur.

176. Bankalar takipteki alacakların yönetimine ilişkin yazılı politika ve süreçler oluşturur. Takipteki alacaklar, karşılıklarla ilgili tebliğde belirtilen alacakları ifade eder. Karşılıklarla ilgili tebliğde belirlenmiş olan esaslara uygun olarak tahsil kabiliyetine ve borçluların kredi değerliliğine göre sınıflandırılan tüm alacaklar, donuk alacak (takipteki alacak) olarak kabul edilir.
177. Takipteki alacakların yönetimine yönelik kredi tahsis ve pazarlama birimlerinden ayrı bir birim oluşturulur.
178. Takipteki alacaklar, karşılıklarla ilgili tebliğde belirlenmiş olan esaslara uygun olarak tahsil kabiliyetine ve borçluların kredi değerliliğine göre sınıflandırılır. Her bir kredi sınıfında izlenecek kredilere ilişkin ilave ihtiyatlı kriterler oluşturulabilir. Bir müşteriye ait bütün kredilerin aynı sınıfta izlenmesini sağlayan sistemsel geliştirmeler yapılır.
179. Sınıflandırma sistemi bakımından fiilen gerçekleştiği kabul edilen temel kriter, krediler ve diğer alacakların tahsillerinin, ilgili tebliğde belirtilen süreler kadar gecikmesidir. Gecikmeye düşen krediler için gecikme gün sayısına göre otomatik sınıflandırmayı sağlayacak sistem kurulur. Otomatik yaşlandırma kredi temelinde değil müşteri temelinde oluşturulur.
180. Temel kriter yanında, bankalarca, kredinin özelliklerine uygun olarak bir önceki fıkrada belirtildiği şekilde sınıflandırılması için, karşılıklarla ilgili tebliğde gruplara ilişkin tanım ve açıklamalarda belirtilen diğer hususların gerçekleştiğinin ya da gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunun ve borçlunun kredi değerliliğinin zayıfladığının, ödeme kapasitesini yitirdiğinin, kredinin zafiyete uğramış olduğunun veya tahsil edilemeyeceğinin tespit edilmesi veya bu konuda bir kanaata sahip olunması gerekir. İlgili gruplarda belirtilen gecikme süreleri geçmiş olsa dahi, borçlunun kredi değerliliğinin zayıfladığının, kapasitesini yitirdiğinin, kredinin zafiyete uğramış olduğunun veya tahsil edilemeyeceğinin tespit edilmemesi veya bu konuda bir kanaata sahip olunmaması veya gecikmenin geçici sebeplerden kaynakladığına emin olunması halinde, izlendiği Grupta sınıflandırılmaya devam edilebilir. Ancak bu tespit, kanaate esas bulgular ve değerlendirmeler, gerekli ve onaylı raporlarıyla birlikte, ilgili kredi dosyasında Merkez Bankası tarafından denetlenmek üzere hazır tutulur.
181. Bankalar ilgili gruplarda belirtilen gecikme süreleri geçmemiş olsa dahi, borçlunun kredi değerliliğinin zayıfladığının, kredinin zafiyete uğramış olduğunun veya tahsil edilemeyeceğinin tespit edilmesi veya bu konuda kesin bir kanaata sahip olunması durumunda sürelerin dolması beklenmeden de takipteki alacaklar içinde sınıflandırılabilir.
182. II. Grup yakın izleme aşamasında yer alan kredilerin yönetimi veya kredinin tasfiyesi için uygulanılacak usul ve esaslar açıkça belirlenir.
183. Takipteki alacaklar dosyaların izlenmesini teminen bilgi sistemlerinde gerekli geliştirmeler yapılır.

İYİ UYGULAMA REHBERİ - I

184. Takipteki alacakların devredilmesi durumunda devre konu edilebilecek alacaklara ilişkin kriterler yazılı olarak belirlenir.
185. Bankanın kredi yönetiminin yeterliliği ve etkinliğinin değerlendirilmesinde, devredilen takipteki alacaklar da göz önünde bulundurulur.

YÜRÜRLÜK

186. Bu Rehber, Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.